

DESPRE MEDALIILE FAMILIEI WEIFERT DIN PANČEVO*

Nicoleta Demian**

Cuvinte cheie: medalii; Ignaz Weifert; Georg Weifert; Hugo Weifert; fabrica de bere Weifert din Pančevo; colecția numismatică Weifert; monede tip PMS COL VIM; Viminacium.

Keywords: medals; Ignaz Weifert; Georg Weifert; Hugo Weifert; Weifert brewery in Pančevo; Weifert numismatic collection; PMS COL VIM type coins; Viminacium.

The Medals of the Weifert Family from Pančevo

(Abstract)

The numismatic collection of the Banat Museum in Timișoara includes two rare bronze medals dedicated to members of the well known Weifert family from Pančevo (Serbia). One is a medal dedicated to Ignaz Weifert on his 64th anniversary by his son Georg Weifert, crafted by the Austrian engraver Anton Scharff (1845–1903). The second one is dedicated to Georg Weifert on his 44th anniversary, created by the Austrian engraver Franz Xaver Pawlik (1865–1906). They were purchased in 1907 by the Banat Museum from Fejér József, antiquarian in Budapest, for the sum of 22 crowns. The medals were given inventory numbers 731 and 732 in the old register of the collections.

The medal dedicated to Ignaz Weifert (1826–1911) is made of bronze, patinated (55.5 mm; inventory no 136; Pl. I.1–2). It is generally but wrongly dated in 1870. Given the marked date (MDCCCLXX), one considers that it had been realized on the occasion of Ignaz Weifert's 20th year of industrial activity. Actually, *one thousand eight hundred seventy* represents the year of establishment for the Weifert brewery in Belgrade.

There are several arguments in favor of a correct dating of the coin (i.e. **1890**): the age of Ignaz Weifert, marked on the obverse of the medal (LXIV), as he fulfilled 64 in the year 1890. Secondly, the medal is mentioned among the works of the engraver Anton Scharff from 1890 (in the same year Scharff had also realized a plaque, 136 mm in diameter, with the portrait of Ignaz Weifert). More so, Felix Milleker affirmed in his study on the Weifert family that in December 1890 Georg Weifert dedicated a medal to his father Ignaz, crafted by the Austrian engraver Anton Scharff (Milleker 1925, 11).

The second medal, dedicated to Georg Weifert (1850–1937) on his 44th anniversary is made of bronze, has 52.2 mm in diameter (inventory no 84; Pl. III.1–2) and was created by Franz Xaver Pawlik in 1894. The same engraver had molded a medal dedicated to Ignaz and Georg Weifert in 1903, in two variants: 25 mm and 140 mm in diameter. We know about the existence of a 25 mm medal as part of a private collection in Timișoara.

Originally from north Austria, the Weiferts settled in Banat during the first half of the 18th century, initially in Vršac, where from a certain Georg Weifert (1798–1887) moved to Pančevo. Here he became one of the prominent local merchants and, from 1841, the owner of the brewery (established in 1722).

In 1849 the elder son of Georg, **Ignaz Weifert** (Ignjat Vajfert in Serbian) assumed the control of the brewery, after previously following a course of beer making in Munich (Bavaria). After expansion and modernization, the family business thrived and the Weifert brewery in Pančevo became one of the most important enterprises of the kind from Banat (Pl. II.1).

In 1870 Ignaz expanded the business by building a new brewery in Belgrade, first in Serbia in time, on the Smutekovac Hill (nowadays Topčider). His son, **Georg Weifert** (Đorđe Vajfert in Serbian) took over its control in 1872. The Weifert brewery from Pančevo remained in care of Ignaz and his son Hugo.

The one to become General Governor of the National Bank of Serbia, mighty industrialist and pioneer of modern mining in Serbia, Georg Weifert (Pl. IV) was born on June 15, 1850 in Pančevo. After elementary and secondary studies in Pančevo, he studied at the Commercial School in Budapest. Between 1869 and 1872 he

* O variantă a acestui studiu, cu titlul *Medalii ale familiei Weifert din Pančevo în colecția Muzeului Banatului din Timișoara*, a fost prezentată la al XXV-lea Simpozion Național de Numismatică, organizat de Societatea Numismatică

Română și Muzeul Județean de Istorie Teleorman, Alexandria, 29–31 mai 2008.

** Muzeul Banatului Timișoara, P-ța Huniade nr. 1, 300 002; nicoledemian@gmail.com

followed the technology courses in brew at the Agricultural School in Weihenstephan, near Munich. He was 22 when he took his father's brewery from Belgrade, which he modernized and turn into one of the most largest and modern of its kind from the Balkans (Pl. II.2). The Weifert beer became the most sought beer in Serbia.

As one of the most rich and influential person in Serbia, he is remembered as a great philanthropist, Maecenas for numerous institutions, cultural and charitable societies. He was awarded the highest Serbian and also French, Romanian or other orders. For decades he held the most important positions in the Serbian and Yugoslav Masonic lodges.

He was married to Marie Gassner but had no offspring. In 1923, on the occasion of celebrating 50 years of marriage, he financed the building of St. Ana Church in Pančevo, in memory of his mother Anna. In the same year he was elected honorary citizen of his home city. He died aged 87 on January 12, 1937, at his villa on Vojvode Putnika Street. He was buried on January 16 in the Catholic cemetery in Pančevo, left of the portal built in 1924 on his expenses.

The name **Weifert** is also associated with the well-known numismatic collection owned by this family, of which three members were passionate collectors: Ignaz and his sons, Hugo and Georg. The one who settle the collection (around 1878) was Hugo (1852–1885). After his early death in 1885, aged only 33, the collection passed to his father Ignaz, who continued to gather coins. In 1911, after the death of Ignaz, the numismatic collection passed to Georg Weifert. All three of them had been members of the Numismatic Society in Vienna: Hugo from 1879, Ignaz from 1885 and Georg from 1889.

Although the members of Weifert family collected all kind of Greek and Roman coins, it seems that Hugo was the one passionate for medals concerning Belgrade, Ignaz paid special attention to Viminacium issued coins while Georg was interested in 4th century AD Roman coins.

The numismatic collection held antique coins: Greek, Celtic and Roman, Byzantine coins, medieval Serbian ones, taler from Central Europe, medals concerning Belgrade etc. The Republican and Imperial Roman coins dated to 1st – 5th c. AD compose the largest part of the collection, including numerous rarities. There are also Roman colonial coins issued by the cities in the Balkans, especially Viminacium and from Asia Minor. Today we hold no longer information on the finding place of these coins, except for the golden Late Roman *solidi* found in the spring of 1879 near Borča, that are to be considered among the most valuable pieces of the collection.

The PMS COL VIM type coins, issued between 239 and 255 AD in Viminacium (today Stari Kostolac, Serbia) are also important, although the collection does not comprise the complete series and all the variants. One can notice the interest of the Weiferts in collecting this monetary type and the existence of a special relation of the Weifert family with the area of the antique Viminacium (Kostolac). The first coins that entered the Weifert collection came from this area, where Georg held a coal mine and locals often brought him coins for his collection. In two cases, both on the medal dedicated to Georg Weifert in 1894 and on the one dedicated to Ignaz and Georg Weifert in 1903 (the 25 mm variant), realized by Pawlik, there are representations of reverse type of the Roman coins of PMS COL VIM type.

The Weifert numismatic collection had been affected by the turmoil of WW I. The rare golden coins held in Belgrade were saved by Georg and taken to France. The rest of the numismatic collection, held in Pančevo, was taken to Vienna by his nephew Adolf Gramberg, where from it came back in 1925, completely disorganized. Unfortunately, the collection of medieval Serbian coins and medals concerning Belgrade that could not be saved disappeared during the war.

Georg Weifert donated this valuable collection holding over 14,000 antique coins to the University of Belgrade on September 9, 1923. It had been taken over only in 1929 by Professors Miloje M. Vasić and Nikola Vulić, as representatives of the University, following its arranging by Balduin Saria, custodian of the National Museum in Belgrade and Georg Elmer, a nephew of Hugo Weifert, custodian of the Numismatic Cabinet of Kunsthistorisches Museum in Vienna. After World War II, the Weifert numismatic collection had been handed over to the National Museum in Belgrade, where is kept today.

This donation made by Georg Weifert was not a singular act. Ignaz Weifert had donated over time numerous coins, antiquities and maps to the High Gymnasium in Pančevo and the Museum in Vršac. Georg had also donated in 1931 his collection of historic documents (photographs, lithographs, plans and maps) to the City Museum of Belgrade.

The medals from the collection of the Banat Museum in Timișoara dedicated to the Weiferts are a testimony for a family that played an important role in the economical history of Banat and Serbia. Its name remains associated with a beer brand especially appreciated over time and for the numismatists with one of the most important collections from the end of the 19th century and beginning of the 20th century.

În colecția numismatică a Muzeului Banatului din Timișoara se află două medalii rare din bronz, dedicate unor membri ai cunoscutei familii Weifert din Pančevo¹. Este vorba de o medalie dedicată lui Ignaz Weifert de către fiul său, Georg Weifert, la împlinirea vârstei de 64 de ani și de o medalie dedicată lui Georg Weifert la aniversarea a 44 de ani.

Puținele informații despre proveniența² celor două piese le găsim într-un inventar al vechii expoziției de medalii a muzeului timișorean, întocmit de custodele muzeului Berkeszi István în decembrie 1907. Se spune că medaliiile au fost cumpărate în anul 1907 de la anticarul Fehér J. (*sic!*) cu 22 de coroane, fiind înregistrate în vechea colecție cu număr de inv. 731 și 732³. În pofida informațiilor lacunare, înclinăm să credem că este vorba de anticarul Fejér József⁴ din Budapesta, de la care în prima jumătate a anului 1907 muzeul din Timișoara a cumpărat mai multe medalii referitoare la istoria Banatului⁵.

Medalie dedicată lui Ignaz Weifert la aniversarea a 64 de ani (1890)

Av. Bustul lui I. Weifert din semiprofil spre dr. (privitorului)⁶; relief înalt; legendă semicirculară cu

¹ Localitate situată în Banatul sârbesc, la confluența râului Timiș cu Dunărea, la 18 km nord-est de Belgrad; în prezent, este centrul administrativ al districtului Banatul de Sud din provincia autonomă Voivodina (Serbia).

² Ca în numeroase alte cazuri (întâlnite mai ales la muzele cu o existență ce depășește o sută de ani), informațiile despre proveniența pieselor s-au pierdut în decursul timpului, neregăsindu-se în actualul registru de inventar.

³ Berkeszi 1907 a, fila 8, nr. 3 și 4; medaliiile erau expuse în vitrina IV.

⁴ Fejér József, comerciant de antichități și monede, Budapesta, circ. IV, spl. Franz-Josef, nr. 2. III, 19 (conform unui catalog de licitație din anul 1907).

⁵ În acei ani, una dintre strategiile muzeului timișorean a fost îmbogățirea colecției de medalii referitoare la istoria Timișoarei și a Banatului, în vederea expunerii permanente a acesteia. În acest sens, între 12–16 decembrie 1906 muzeul a participat la licitația organizată de cunoscuta firmă „Brüder Egger” din Viena prin reprezentantul său, avocatul Isidor Bleyer, care a cumpărat 26 de medalii cheltuiind 481,06 coroane. La acestea s-au adăugat medaliiile cumpărate în prima jumătate a anului 1907 de la firmele de antichități ale lui Edmund Rappaport din Berlin, Fejér József din Budapesta și de la numismatul Karl Nuber din Osijek. Vezi Berkeszi 1907 b, 121; *TRÉT*, SN, XXIII (1907), I–II, 150 (PV al adunării lunare SMIA din 10 aprilie 1907) și Medeleț – Toma 1997, 83 și n. 712.

⁶ Weifert apare reprezentat purtând decorații. La gât pare a avea Ordinul Takovski Krst, dar în bibliografia consultată nu apare nicio informație că ar fi fost onorat cu această distincție. Singura decorație menționată este Verdienstkreuz, primită în 1870, care apare la butonieră.

litere latine: IGNATIVS WEIFERT; în câmp, de o parte și alta a bustului: ÆTAT: (stg.) – LXIV (dr.); în dr. jos, semnătura gravorului: A • Scharff⁷; c.p.e.

Rv. Două medalioane ovale separate de un cartuș central, cu imaginea celor două fabrici de bere Weifert, din Pančevo și Belgrad. În cartușul central, legendă în lb. latină pe 2 rânduri: PARENTI OPTIMO FILIVS / GRATISSIMVS DEDICAVIT; în stg. și dr. cartușului, spice de grâu și vrejuri de viță-de-vie, două panglici cu numele orașelor: în stg. PÁNCSOVA (în lb. maghiară), în dr. БЕОГРАД (cu litere chirilice). Jos, cu cifre romane pe 2 rânduri, anii: MDCCCL / MDCCCLXX (1850/1870).

Bronz patinat; 55,5 mm; 62,54 gr.; muchie lisă;

Proveniență: cumpărată în 1907 de la anticarul Fejér József cu 12 coroane (nr. vechi de inv. 732);

MBT, colecția de medalii, nr. inv. 136 (nr. inv. gen. 909.386); stare de conservare bună, pe Av. patina ștearsă pe alocuri (Pl. I.1–2).

În general, medalia este datată în mod greșit în anul 1870, pornindu-se de la data înscrisă pe medalie (MDCCCLXX), considerându-se că a fost realizată la aniversarea a 20 de ani de activitate industrială a lui Ignaz Weifert. De fapt, anul 1870 reprezintă anul înființării fabricii de bere Weifert din Belgrad. Un detaliu esențial pentru datarea corectă a medaliei (**anul 1890**) îl reprezintă vârsta lui Ignaz Weifert de pe aversul medaliei (LXIV), acesta împlinind 64 de ani în anul 1890⁸. De altfel, medalia este menționată între lucrările gravorului Anton Scharff din anul 1890⁹. Dar cea mai importantă

⁷ Anton Scharff (Viena, 10 iunie 1845 – Brunn am Gebirge, 5 sau 6 iulie 1903), gravor monetar și medalist austriac, unul dintre cei mai importanți artiști ai epocii sale, fiul gravorului și medalistului vienez Johann Michael Scharff (1809–1855). În 1860 a intrat la Academia de Arte Decorative, iar în 1862 a fost admis la Academia de Gravură a Monetăriei din Viena. A fost elevul lui Karl Radnitzky și al lui J. D. Böhm. În 1866 a fost numit gravor adjunct la Monetăria din Viena, iar în 1868 gravor; în 1881 a devenit directorul Academiei de Gravură, iar în 1887 medalist cameral k.u.k. Împreună cu Joseph Tautenhayn a fost medalistul perioadei împăratului Franz Josef. A realizat numeroase medalii pentru Austria, Germania, Moravia, Boemia, Polonia, Rusia, Ungaria, Serbia, Bulgaria, România și SUA. A primit numeroase decorații austriece și străine, a câștigat numeroase premii și distincții la expoziții internaționale. Semnează: A. SCHARFF; SCHARFF A.; CHARFF; SCHARFF; SCHÄRFF; A. SCHARFF WIEN; A. SCHARFF VIENA; CHARFF – VIENA (Forrer 1912, 358–374; Thieme – Becker 1978, 583–584; vezi și Zádor – Genthon 1968, 232; Medalistică 1986, 12, 56).

⁸ Vezi mai jos datele biografice ale lui Ignaz Weifert.

⁹ Forrer 1912, 367. În același an, Scharff a realizat și o placă cu portretul lui Ignaz Weifert cu diametrul de 136 mm (Forrer 1912, 367).

informație legată de datarea acestei medalii o găsim la Felix Milleker, care, în lucrarea sa despre familia Weifert, afirmă că în decembrie 1890 Georg Weifert i-a dedicat o medalie tatălui său, Ignaz, realizată de gravorul vienez Anton Scharff¹⁰.

Medalie dedicată lui Georg Weifert la aniversarea a 44 de ani (1894)¹¹

Av. Bustul lui G. Weifert din profil, spre stg. (pivitorului); legendă circulară în lb. latină: GEORGIVS WEIFERT – AN • MDCCCXCIV (1894); în câmp, în dr.: ÆTAT: / XLIV; în stg., semnătura gravorului: F • X • PAWLIK¹²; c.p.e.

Rv. În centru, reprezentare a unuia dintre tipurile de revers ale monedelor romane de tip PMS COL VIM, emise la Viminacium¹³: un personaj feminin în picioare între un taur și un leu; legendă circulară: P MS C – OL VIM; în exerga monedei: AN • I • Deasupra monedei, cuvântul • OLIM • și o ghirlandă din frunze

¹⁰ Milleker 1925, 11.

¹¹ Această medalie este amintită printre lucrările lui Pawlik din anul 1894 (Forrer 1909, 436). Pawlik a mai realizat o medalie turnată dedicată lui Ignaz și Georg Weifert în 1903, în două variante: de 25 mm și de 140 mm (Forrer 1909, 438). Detalii despre medalia de 25 mm se găsesc în *NK*, III (1904), II, 44 nr. 2 (fără ilustrație), fiind amintită și de Milleker (Milleker 1925, 12). Cunoaștem existența unui exemplar al medaliei de 25 mm într-o colecție particulară din Timișoara.

¹² Franz Xaver Pawlik (Viena, 2 august 1865 – Viena, 23 august sau 31 august 1906), gravor și medalist austriac. A studiat la Academia de Arte Decorative, unde a fost elevul lui Joseph Tautenhayn, Rudolf Weyr și Anton Scharff. În 1867 a obținut o bursă guvernamentală pentru a vizita Germania, Olanda, Belgia și Italia; la întoarcere a fost desemnat medalist-adjunct la Monetăria din Viena. În 1903 a fost numit medalist principal și gravor al Monetăriei din Viena; a realizat medalii pentru Austria, Ungaria și România. A câștigat numeroase premii și distincții austriece și străine. Semnează: F. X. PAWLIK. COP. WIEN.; F. X. PAWLIK. WIEN; F. P.; FR. PAWELEK COP.; PAWELEK (Forrer 1909, 433–439; Thieme – Becker 1978, 322; vezi și Zádor – Genthon 1967, 718).

¹³ Viminacium (azi Stari Kostolac, Serbia) – importantă așezare civilă și militară romană din provincia Moesia Superior, garnizoană a legiunii VII Claudia și port militar. Aici a funcționat o monetărie între anii 239–255, care a bătut monede pentru Moesia Superior. Alegerea acestei reprezentări pe medalia dedicată lui Georg Weifert nu este deloc întâmplătoare. Monedele de tip P(rovincia) M(oesia) S(uperior) COL(onia) VIM(inacium) sunt bine reprezentate în colecția Weifert datorită interesului membrilor familiei de a colecționa acest tip monetar. Pe de altă parte, primele monede intrate în colecția Weifert proveneau din descoperiri tocmai din această zonă, unde Georg deținea o mină de cărbune. De altfel, și pe reversul medaliei de 25 mm realizate de Pawlik în 1903, dedicată lui Ignaz și Georg Weifert, este reprodus unul dintre tipurile de revers ale monedelor de tip PMS COL VIM (vezi *supra*, nota 11).

de laur și panglici; în stg. un *vexillum* (cu acvila în vârful) cu inscripția LEG • VII • în cartuș; în dr. un coif roman; sub monedă, o lance, o fascie, frunze de laur; în exergă, legendă pe 2 rânduri: HODIE / KOSTOLAC SERBLÆ; c.p.e.

Bronz; 57,2 mm; 91,74 gr.; muchie lisă;

Proveniență: cumpărată în 1907 de la anticarul Fejér József cu 10 coroane (nr. vechi de inv. 731);

MBT, colecția de medalii, nr. inv. 84 (nr. inv. gen. 909.334); stare de conservare bună (Pl. III.1–2)¹⁴.

Originară din partea de nord a Austriei, familia Weifert s-a stabilit în Banat în prima jumătate a sec. al XVIII-lea, inițial în Vrșac, de unde un Georg Weifert¹⁵ s-a mutat în Pančevo, unde s-a ocupat de comerțul cu grâne, devenind unul dintre cei mai mari comercianți locali. În anul 1841 a devenit proprietarul fabricii de bere din localitate¹⁶, ce data din 1722.

Conform tradiției, afacerea familiei urma să revină primului copil, astfel că pentru a-i putea încredința fabrica de bere din Pančevo, tatăl Georg l-a trimis pe fiul cel mare **Ignaz Weifert**¹⁷ (sau Ignjat Vajfert în lb. sârbă) la cursuri de tehnologie a fabricării berii în München (Bavaria). În 1849, Ignaz a preluat fabrica de la tatăl său și, fiind un bun om de afaceri, în câțiva ani afacerea familiei a prosperat.

În primăvara anului 1857, Ignaz a extins fabrica și spațiile de depozitare ale acesteia, a instalat utilaje moderne, inclusiv o mașină cu aburi, iar în 1860 a înființat și o distilerie industrială în localitate. În urma modernizării întreprinse de Ignaz, în 1857 fabrica, în valoare de 190 000 florini, producea 20 000 eimer¹⁸ de bere, care se vindea în principalele localități din Banat, dar se exporta și în Balcani¹⁹. Era prima fabrică de bere din această parte a Imperiului care funcționa cu mașini cu

¹⁴ Ambele medalii Weifert prezentate se găsesc și în patrimoniul Muzeului Orășenesc din Vrșac, fiind expuse în expoziția permanentă. Medalia lui Georg Weifert este cuprinsă într-un catalog de expoziție: Bakić 2008, 36 nr. 87 (fără ilustrație).

¹⁵ Georg Weifert (Vrșac, 1798 – Pančevo, 1887); căsătorit cu Magdalena Haiser (1805–1871); a avut patru copii: Ignaz, Karl, Georg și Valentin (Milleker 1925, 9, 28).

¹⁶ Milleker 1925, 24.

¹⁷ Ignaz Weifert (Pančevo, 20 mai 1826 – Pančevo, 11 ianuarie 1911). Pentru datele biografice ale lui Ignaz Weifert vezi Milleker 1925, 9–18, 28.

¹⁸ Eimer – unitate de măsură folosită în sec. al XIX-lea, a cărei capacitate diferea de la o zonă geografică la alta. Astfel, în Austria 1 eimer echivala cu circa 56,5 l, în timp ce în Ungaria 1 eimer era egal cu 53,7 l.

¹⁹ Milleker 1925, 24–25.

aburi și una dintre cele mai importante din Banat (Pl. II.1)²⁰.

În mai 1866 cele două tipuri de bere produse de Weifert au devenit cunoscute și apreciate la Expoziția agricolă și silvică de la Viena²¹. În perioada de aur a berăriei, amatorii de o halbă de bere Weifert, consumată în grădina de vară a fabricii împreună cu covrigi sărați, veneau cu vaporul de la Belgrad la Pančevo.

În 1870, Ignaz și-a extins afacerile, construind o nouă fabrică de bere în Belgrad (prima din Serbia de atunci), pe dealul Smutekovac (în prezent, Topčider), pe care în 1872 o va prelua fiul său, Georg²², după cum se va vedea în rândurile ce urmează.

În același an, în 14 ianuarie 1870, Ignaz a fost decorat cu Crucea de merit de aur (Goldenes Verdienstkreuz) pentru ajutorarea locuitorilor din Marienfeld, distrus de o inundație la sfârșitul anului 1869²³. Implicat în viața comunității, a făcut parte din Asociația pompierilor voluntari și din Societatea de tir din Pančevo, al cărei *meister* a fost între anii 1852–1855. Când împăratul Franz Josef a vizitat Pančevo în 17 iulie 1852, s-a oprit și la poligonul Societății, unde a tras de cinci ori la țintă cu arma lui Georg I Weifert, înmănată de Ignaz²⁴.

A fost căsătorit cu Anna Seitz din Vršac, cu care a avut șase copii: Anna, Magdalena, Georg, Hugo, Stefan și Paula, iar după decesul soției în 1875, s-a recăsătorit cu Sofie Gruber din Raab (Győr). Ignaz Weifert a murit în 11 ianuarie 1911²⁵, la 85 de ani, fiind înmormântat în cimitirul catolic din Pančevo.

Georg Weifert²⁶ (sau Đorđe Vajfert în lb. sârbă), al treilea copil al cuplului Ignaz și Anna

²⁰ Producția fabricii de bere Weifert din Pančevo a crescut în deceniile următoare (cu excepția perioadei Primului Război Mondial) în pofida unor dificultăți generate de pierderea unor piețe de desfacere sau de concurență etc. Dacă în 1881 producția anuală era de 4 183 hl bere, în 1905 se cifra la 14 130 hl, în 1914 la 41 000 hl, iar în 1925 la 50 000 hl (Milleker 1925, 26–27). În 1910, fabrica – dotată cu 50 de mașini cu aburi și având 60 de muncitori – producea 23 340 hl bere (Borovszky, *Torontal*, 239). Fabrica de bere din Pančevo s-a aflat în proprietatea familiei Weifert până în 1946, când a fost confiscată de autoritățile comuniste împreună cu întreaga avere a familiei (Jukić 2003, 101).

²¹ Milleker 1925, 25.

²² Milleker 1925, 26.

²³ Milleker 1925, 13.

²⁴ Milleker 1925, 14.

²⁵ Știrea despre moartea lui Ignaz Weifert apare și în *NK, X* (1911), II, 76–77, unde se afirmă că a avut una dintre cele mai mari colecții numismatice.

²⁶ Din bibliografia referitoare la Georg Weifert amintim selectiv: Milleker 1925, 9–18; Vogenberger 1961, 218; Petri 1992, 2052–2053; Stanojević 2000, 307; Jukić 2003,

Weifert, s-a născut în 15 iunie 1850 în Pančevo. După studiile elementare și gimnaziul urmat la Pančevo, a studiat la Școala Comercială din Budapesta, iar între 1869–1872 a urmat cursuri de tehnologie a fabricării berii la Școala Agricolă din Weihestephan²⁷, lângă München. La întoarcerea în Serbia, în 1872, la 22 ani a preluat administrarea fabricii de bere a tatălui său din Belgrad²⁸, pe care a extins-o și a modernizat-o²⁹, în timp ce fabrica de bere din Pančevo a rămas în grija tatălui său, Ignaz și a fratelui său, Hugo. Berea „Weifert“ a obținut medalia de aur pentru calitate la Expoziția Universală de la Paris din 1889 și la cea din 1900.

Pentru a suplini nevoia de cărbuni a fabricii de bere, Georg Weifert s-a implicat în exploatarea miniere, fiind primul antreprenor din Serbia interesat de prospecțiuni miniere. În 1873 a deschis o mină de cărbune în Kostolac, în același an fiindu-i concesionate drepturile de a cerceta zonele miniere din Serbia. A deschis pe rând mai multe mine³⁰, dar aproape toate s-au dovedit nerentabile, Weifert ajungând în pragul falimentului. A fost salvat de mina de cupru din Bor, unde se afla cel mai mare zăcămint de cupru din Europa, pe care l-a exploatat în asociere cu parteneri francezi, devenind foarte bogat. Banii rezultați din exploatarea miniere le-a

101; Enciklopedija 2006; 82–83; Ilić – Jerković – Bulajić 2010, *passim*; Sofronijević 2013 (<http://www.drustvosns.org/kultura/tekst/georg%20weifert.html>; paginile nu sunt numerotate; accesat în 12 februarie 2013); <http://www.fondjordjevajfert.org/eng/biography.php> (accesat în 19 aprilie 2013).

Fotografia lui Georg Weifert (vezi Pl. IV) mi-a fost pusă la dispoziție de colega Ljiljana Bakić, numismată la Muzeul Orașenesc din Vršac, căreia îi mulțumesc.

²⁷ În prezent, Weihestephan este parte a orașului Freising, capitala districtului Freising din Bavaria. Aici funcționează cea mai veche fabrică de bere din lume, atestată în anul 1040 în cadrul mănăstirii benedictine.

²⁸ Georg Weifert a primit actul de proprietate al fabricii de bere din Belgrad după ce a obținut cetățenia sârbă (Sofronijević 2013).

²⁹ Fabrica a funcționat sub denumirea „Berăria I. M. Vajfert” până în 1936, când a devenit societate pe acțiuni înregistrată cu numele „I. M. Vajfert, berărie și fabrică de malt, D.D.”; Enciklopedija 2006, 83.

³⁰ Într-o diplomă emisă la 1 ianuarie 1922 de către Ministerul pădurilor și minelor, cu ocazia jubileului de 50 de ani de activitate minieră a lui Georg Weifert, sunt amintite: mina de cărbune „Kostolac” (1873); mina de mercur „Avala” (1886); mina de argint și plumb „Đurina sreća” din Ruplja (1894); mina de aur „Sv. Ana” din Deli Jovan (1901); mina de aur „Sv. Barbara” pe râul Pek (1902); mina de cupru „Sv. Đorđe” din Bor (1903); mina de aur „Sv. Ignjat” din Bela Reka (1905); mina de cărbune „Podvis” (1909); extragere de magneziu în Čemernica (1911); lucrări de exploatare la Miroč (1888), Rudnik (1896), Pek (1899), Zlot (1899) și pe râul Timok (1903). Sofronijević 2013.

investit în fabrica de bere Weifert din Belgrad (Pl. II.2), care a devenit una dintre cele mai mari și mai moderne fabrici din Balcani, iar berea Weifert a devenit cea mai căutată bere din Serbia.

În anul 1883 Weifert a fost unul dintre fondatorii Băncii Naționale a Serbiei și primul ei vice-governator între anii 1883–1889, apoi guvernator general între 1890–1902 și 1912–1926³¹, când a fost numit guvernator onorific pe viață. A participat și la fondarea Camerei de Industrie în 1910, fiind președintele de onoare al acesteia.

Ajuns unul dintre cei mai bogați și influenți oameni din Serbia, a rămas cunoscut ca un mare filantrop, mecena pentru numeroase instituții și societăți culturale sau de caritate. În zona minelor sale a ridicat pentru muncitorii săi locuințe, școli, spitale, biserici; a construit drumuri și căi ferate care să lege minele de porturile și centrele comerciale mai importante.

Decenii la rând a deținut cele mai importante funcții în lojile masonice sârbești și iugoslave. În 1891 a condus nou-înființata lojă „Pobratim“ din Belgrad, iar în urma formării statului iugoslav, Weifert a devenit Mare Maestru al Marii Loji a sârbilor, croaților și slovenilor „Jugoslavija“, înființată la Zagreb în 1919³².

A fost distins cu înalte ordine sârbești: Ordinul Crucea Takovo (Orden Takovskog krsta) pentru merite militare în timpul războiului dintre Serbia și Imperiul Otoman din 1876–1878; Ordinul Steaua Karadorđe (Orden Karadorđeva zvezda); Ordinul Sf. Sava (Orden Svetog Save); Ordinul Vulturul alb (Orden Belog orla); Ordinul Miloš cel Mare (Orden Miloša Velikog); cu medalia Societății Sf. Sava și decorații de război³³. În 1926 a fost decorat cu Legiunea de Onoare, grad de comandor, pentru promovarea culturii franceze³⁴.

S-a căsătorit în 9 septembrie 1873 cu Marie Gassner, dar nu a avut urmași. În 1923, cu ocazia aniversării a 50 de ani de căsnicie, a finanțat construirea bisericii Sf. Ana din Pančevo, în memoria mamei sale, Anna. În același an, a fost ales cetățean de onoare al orașului său natal.

³¹ În calitate de guvernator a însoțit, în timpul Primului Război Mondial, tezaurul Băncii Naționale în retragerile din fața inamicului, inițial la Atena, apoi la Marsilia. Tezaurul s-a întors în țară în 1919 (Sofronijević 2013). Vezi și Milleker 1925, 10.

³² Jukić 2003, 101.

³³ Sofronijević 2013. În biografia lui Georg Weifert de pe pagina web a Fundației Georg Weifert este amintit și Ordinul Steaua României, grad de Mare Cruce (<http://www.fondjordjevajfert.org/eng/biography.php>; accesat în 19 aprilie 2013).

³⁴ Palibrk-Sukić 2011, 148.

A murit la vârsta de 87 de ani în 12 ianuarie 1937³⁵, în urma unei pneumonii, în vila sa din str. Vojvode Putnika din Belgrad, fiind înmormântat în 16 ianuarie 1937 în cimitirul catolic din Pančevo, în stânga portalului construit din fondurile sale în 1924.

Numele Weifert rămâne în același timp asociat cu renumita colecție numismatică deținută de această familie, în care pasiunea pentru colecționarea monedelor era împărtășită de trei dintre membrii săi: Ignaz și fii săi, Hugo și Georg³⁶. Cel care a pus bazele colecției a fost Hugo³⁷ în jurul anului 1878 și care în 1879 devenea membru al Societății Numismatice din Viena³⁸ și al Societății de Arheologie din Serbia.

După dispariția timpurie a lui Hugo în 1885, la doar 33 de ani, colecția a fost preluată de tatăl său, care a continuat strângerea monedelor, devenind și el încă din acel an membru al Societății Numismatice din Viena³⁹ (Ignaz a fost membru și al Societății Numismatice Maghiare⁴⁰). În memoria fiului său, Ignaz a publicat postum o lucrare a lui Hugo despre medaliile emise cu ocazia eliberării Belgradului (1688) din colecție⁴¹.

După decesul lui Ignaz în 1911, colecția numismatică a trecut la Georg, membru al Societății Numismatice din Viena încă din 1889⁴². Acesta colecționase și el monede de-a lungul timpului, inițial pentru fratele său, apoi pentru tatăl său. Ani la rând, localnicii din zona minelor, îndeosebi din zona Kostolac (anticul Viminacium), unde apăreau frecvent vestigiile arheologice și monede, îi

³⁵ *Deutsche Zeitung*, Celje, an 62, nr. 4 (17 ianuarie 1937), 1.

³⁶ Milleker 1925, 12.

³⁷ Hugo Weifert (Pančevo, 5 septembrie 1852 – Merano, 2 martie 1885), cel de-al patrulea copil al lui Ignaz, s-a ocupat de fabrica de bere din Pančevo alături de tatăl său.

³⁸ *NZ*, 16 (1884), 554: Weifert Hugo, proprietar de fabrică de bere în Pančevo (colecție de monede romane imperiale; monede grecești din Moesia, Thracia, Macedonia; monede sârbești).

³⁹ *NZ*, 18 (1886), 428: Weifert Ignaz apare menționat cu aceleași tipuri de monede colecționate ca și Hugo (monede romane imperiale; monede grecești din Moesia, Thracia, Macedonia; monede sârbești).

⁴⁰ Pe o listă a membrilor SNM din 1910 apare ca proprietar funciar și al unei fabrici de bere din Pančevo (comitatul Torontal), având o colecție de monede romane. *NK*, IX (1910), I, 41.

⁴¹ Hugo Weifert, *Meine Sammlung von Medaillen auf die Eroberung Belgrads in den Jahren 1688, 1717 und 1789 und den Frieden von Passarowitz* (lucrarea nu ne-a fost accesibilă). În bibliografia consultată apar mai multe variante legate de locul și anul publicării acestei lucrări.

⁴² *NZ*, 21 (1889), 526.

aduceau lui Georg monede pentru colecție. Deși membrii familiei Weifert colecționau toate tipurile de monede grecești și romane, se pare că Hugo era pasionat de medaliile referitoare la orașul Belgrad, Ignaz a acordat o atenție deosebită monedelor emise la Viminacium, iar Georg era interesat de monedele romane din sec. IV p.Chr.⁴³

Colecția numismatică⁴⁴ cuprindea monede antice: grecești; celtice; romane – republicane, imperiale din sec. I-V (formau cea mai mare parte a colecției, existând numeroase rarități), romane coloniale emise de orașele din Pen. Balcanică, îndeosebi Viminacium și din Asia Mică; monede bizantine; monede medievale sârbești; taleri din Europa Centrală; medalii referitoare la orașul Belgrad etc. Din păcate, în prezent nu mai există informații legate de locul de descoperire al monedelor din colecție⁴⁵, cu excepția medalioanelor romane târzii din aur descoperite la Borča în primăvara anului 1879, care se numără printre cele mai valoroase piese ale colecției⁴⁶. Importante sunt și monedele de tip PMS COL VIM, emise la Viminacium, chiar dacă în colecție nu există seria completă sau toate variantele.

Colecția numismatică Weifert a fost afectată de evenimentele din timpul Primului Război Mondial. Monedele și medalioanele de aur aflate la Belgrad au fost salvate de Georg, care a reușit să le transporte în Franța (probabil cu ocazia transportării tezaurului Băncii Naționale a Serbiei). Restul colecției numismatice, rămasă la Pančevo, a fost dusă la Viena de nepotul său, Adolf Gramberg. Din nefericire, acesta nu a reușit să salveze colecția de monede medievale sârbești și cea de medalii referitoare la Belgrad, care au dispărut în timpul războiului. Colecția numismatică s-a întors de la Viena abia în 1925, complet dezorganizată, de ordonarea ei ocupându-se Balduin Saria, custodele Muzeului Național din Belgrad și numismatul Georg Elmer, custodele Cabinetului Numismatic al Kunsthistorisches Museum din Viena⁴⁷.

Georg Weifert a donat această valoroasă colecție, cuprinzând peste 14 000 de monede antice, Universității din Belgrad în 9 septembrie 1923, dar colecția a fost preluată în totalitate de

profesorii Miloje M. Vasić și Nikola Vulić, reprezentanții Universității, abia în 1929, după ce s-a terminat ordonarea ei⁴⁸. După cel de-al Doilea Război Mondial, colecția numismatică Weifert a fost predată Muzeului Național din Belgrad, unde se află și în prezent.

Această donație valoroasă a lui Georg Weifert nu reprezintă o acțiune singulară în cadrul familiei Weifert. Ignaz Weifert a donat de-a lungul timpului numeroase monede, antichități și hărți Gimnaziului Superior din Pančevo și Muzeului din Vršac⁴⁹, iar în 11 ianuarie 1931, cu ocazia inaugurării Muzeului Orașenesc din Belgrad, Georg a îmbogățit patrimoniul acestuia cu colecția sa de documente istorice (264 de fotografii, litografii, planuri, hărți)⁵⁰.

Medaliile din colecția MBT dedicate celor doi Weifert amintesc de o familie cu un rol important în istoria economică a Banatului și a Serbiei, al cărei nume rămâne asociat cu una dintre mărcile de bere apreciate în mod deosebit de-a lungul timpului, iar pentru numismați, cu una dintre cele mai importante colecții numismatice de la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea.

BIBLIOGRAFIE

- Bakić 2008
Ljiljana Bakić, *Medalje iz zbirke Gradskog muzeja Vršac: XVIII–XX vek*, Gradski Muzej Vršac, ed. II, Vršac (2008).
- Berkeszi 1907 a
Berkeszi István, *A IV számu kis éremtárló katalógusa. A) tábla. Délmagyarországi érmek*, manuscris, Arhiva istorică MBT, Timișoara (1907).
- Berkeszi 1907 b
Berkeszi István, *Emlékérmeink gyarapodása*, în *TRÉT*, SN, XXIII (1907), I–II, 121.
- BHAB
Bibliotheca Historica et Archaeologica Banatica, Timișoara.

⁴³ Milleker 1925, 12.

⁴⁴ O scurtă descriere a colecției împreună cu un scurt istoric despre formarea ei au fost publicate de nepotul lui Hugo Weifert, numismatul Georg Elmer (Elmer 1929; Elmer 1935, 40–42). Vezi și Vasić 1991, 6–10.

⁴⁵ Se consideră că cea mai mare parte a colecției provine de pe teritoriul fostei Iugoslavii.

⁴⁶ Kenner 1889, 369–384; Elmer 1930, 39–46; Vasić – Popović 1975, 435–438; Vasić 1991, 8–9.

⁴⁷ Vasić 1991, 7.

⁴⁸ Vasić 1991, 7.

⁴⁹ Milleker 1925, 13; Vasić 1991, 7.

⁵⁰ O descriere detaliată a acestei colecții a fost realizată de dr. Marija Ilić-Agapov într-un articol publicat în *Belgrader Gemeindezeitungen*, nr. 3 din martie 1932, 244 (apud Sofronijević 2013).

Fotografiile au fost realizate de colegul Milan Șepețan, fotograf la MBT, căruia îi mulțumesc și pe această cale. Adresez mulțumiri și colegilor Ciprian Glăvan și Zoran Markov, pentru consistentele traduceri din lb. germană, respectiv din lb. sârbă și pentru semnalarea unor surse bibliografice, precum și colegului Valentin Cedică pentru traducerea rezumatului în lb. engleză.

- Borovszky, *Torontal*
Borovszky Samu (red.), *Torontal vármegye*, Budapest, f.a.
- Elmer 1929
Georg Elmer, *Sammlung Georg Weifert der Belgrader Universitätsbibliothek*, Wien (1929).
- Elmer 1930
Georg Elmer, *Ein Fund Römischer Goldmünzen aus Borča*, in *NZ*, 63 (1930), 39–46.
- Elmer 1935
Georg Elmer, *Đorđe Vajfert i Vajfertova numizmatička zbirka Beogradskog Univerziteta*, in *Numizmatičar*, 2 (1935), 40–42.
- Enciklopedija 2006
Srpska porodična enciklopedija Br-Vr (red. Danica Vukičević), Knjiga 5, Beograd (2006).
- Forrer 1909
L. Forrer, *Biographical Dictionary of Medallists, Coin-, Gem-, and Seal-Engravers, Mint-Masters, Ancient and Modern, with References to their works. B.C. 500 – A.D. 1900*, vol. IV, London (1909).
- Forrer 1912
L. Forrer, *Biographical Dictionary of Medallists, Coin-, Gem-, and Seal-Engravers, Mint-Masters, Ancient and Modern, with References to their works. B.C. 500 – A.D. 1900*, vol. V, London (1912).
- Ilić – Jerković – Bulajić 2010
Saša Ilić, Sonja Jerković, Vladimir Bulajić, *Đorđe Vajfert, vizionar i pregalac. Lična i poslovna ilustrovana biografija (1850–1937). Georg Weifert, Visionary and Enthusiast. The illustrated personal and professional biography (1850–1937)*, Narodna Banka Srbije, Beograd (2010).
- Jukić 2003
Edvard Jukić, *Pančevo 850 godina kasnije*, Skupština Opštine Pančevo, Beograd (2003).
- Kenner 1889
Dr. Friedrich Kenner, *Römische Goldmünzen aus der Sammlung Weifert in Belgrad*, in *NZ*, 21 (1889), 369–384.
- Medalistică 1986
Sistemul informatic pentru evidența patrimoniului cultural național. Instrucțiuni de completare a fișei analitice de evidență pentru bunuri culturale mobile. Domeniul: Medalistică, vol. I, București (1986).
- Medeleț – Toma 1997
Florin Medeleț, Nicoleta Toma, *Muzeul Banatului. File de cronică, 1872–1918*, vol. I, in seria *BHAB*, VII, Timișoara (1997).
- MÉFRA*
Mélanges de l'École Française de Rome, Antiquité, Paris-Roma.
- Milleker 1925
Felix Milleker, *Die Familie Weifert und das Brauhaus in Pančevo 1722/3–1923. Zur Erinnerung an die goldene Hochzeit Georg Weiferts mit Marie Gassner, am 9. September 1923*, Pančevo (1925).
- NK*
Numizmatikai Közlöny, Budapest.
- NZ*
Numismatische Zeitschrift, Wien.
- Palibrk-Sukić 2011
Nesiba Palibrk-Sukić, *Francuski Klub u Pančevu*, Gradska Biblioteka, Pančevo (2011).
- Petri 1992
Dr. Anton Peter Petri, *Biographisches Lexikon des Banater Deutschtums*, Marquartstein (1992).
- Sofronijević 2013
Mira Sofronijević, *Industrieller, Humanist, Wohltäter. Georg Weifert (1850–1937)*; (<http://www.drustvosns.org/kultura/tekst/georg%20weifert.html>).
- Stanojević 2000
Stanoje Stanojević, *Narodna Enciklopedija Srpsko-Hrvatsko-Slovenačka*, I knjiga, A-Z, ed. II, Novi Sad (2000).
- Thieme – Becker 1978
Ulrich Thieme, Felix Becker, *Allgemeines Lexikon der Bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, vol. XXVI, XXIX, Leipzig, ed. II (1978).
- TRÉT*
Történelmi és Régészeti Értesítő Temesvárott, Timișoara.
- Vasić – Popović 1975
Miloje Vasić, Vladislav Popović, *Un trésor de monnaies d'or de Sirmium*, in *MÉFRA*, 87 (1975), 1, 425–440.
- Vasić 1991
Miloje R. Vasić, *Numizmatička zbirka Vajfert*, in *Tri numizmatička legata Univerziteta u Beogradu. Trois legs numismatiques à l'Université de Belgrade* (red. Vladislav Popović), Univerzitet u Beogradu, Filozofski Fakultet, Centar za Arheološka Istraživanja, Beograd, 1991, 6–10.
- Vogenberger 1961
Otto Vogenberger, *Pantschowa. Zentrum des Deutschtums im Südbanat*, seria *Donauschwäbische Beiträge*, 40, Freilassing (1961).
- Zádor – Genthon 1967
Művészeti Lexikon (red. Zádor Anna, Genthon István), vol. III, Budapesta (1967).
- Zádor – Genthon 1968
Művészeti Lexikon (red. Zádor Anna, Genthon István), vol. IV, Budapesta (1968).

www.drustvosns.org – Društvo za srpsko-nemačku saradnju. Gesellschaft für serbisch-deutsche Zusammenarbeit.

www.fonddjordjevajfert.org – The Georg Weifert Foundation.

ABREVIERI

MBT – Muzeul Banatului din Timișoara
SMIA – Societatea Muzeală de Istorie și Arheologie din Banat

Av. – avers
c.p.e. – cerc perlat exterior
dr. – dreapta
f.a. – fără an
gr – grame
inv. – inventar
mm – milimetri
nr. – număr
PV – proces-verbal
Rv. – revers
SN – Serie Nouă
st. – stânga

1

2

Pl. I. Medalia dedicată lui Ignaz Weifert la aniversarea a 64 de ani (1890): 1. avers. 2. revers. / Medal dedicated to Ignaz Weifert on his 64th anniversary (1890): 1. Obverse. 2. Reverse.

1

2

Pl. II. 1. Fabrica de bere Weifert din Pančevo (după Borovszky, *Torontal*, p. 254). 2. Fabrica de bere Weifert din Belgrad. / 1. Weifert brewery in Pančevo (according to Borovszky, *Torontal*, p. 254). 2. Weifert brewery in Belgrade.

1

2

Pl. III. Medalia dedicată lui Georg Weifert la aniversarea a 44 de ani (1894): 1. avers. 2. revers. / Medal dedicated to Georg Weifert on his 44th anniversary (1894): 1. Obverse. 2. Reverse.

Pl. IV. Georg Weifert (1850–1937).